

KRETINGOS RAJONO KULTŪROS CENTRO EGIDIJAUS RADŽIAUS TEATRUI – 50

DANGUOLĖ ŽELVYTĖ

Scena iš Kretingos dramos teatro spektaklio – Juozo Tumo-Vaižganto „Namai pragarai – nepadejus ner ko kasti“. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Kretingos Egidijaus Radžiaus dramos teatro archyvo

„Žėrėk, negeski, židinio ugnele,
Kol tu esi – jauni mes visada.
Kol Kretinga be mūsų būt negali,
Ir mes negalim būt be Kretingos...“

Tai žodžiai iš Kretingos rajono kultūros centro Egidijaus Radžiaus teatro himno. Jie skambėjo minint kolektyvo 30 metų jubiliejų, jie girdėjosi prieš dešimt metų, nepamiršti ir šiomet, kai teatras pažymi savo penkiasdešimtmetį. Nuolatiniams Kretingos gyventojams jau daugiau negu pusė amžiaus sunku įsivaizduoti miesto gyvenimo be savo teatro. Naujų spektaklių premjeros – didelė šventė ne tik Kretingos, bet ir aplinkinių vietovių gyventojams. Tai, ką sukuria čia veikiantys teatro kolektyvai, žmonės atvažiuoja pasižiūrėti ir iš kitų rajonų. Kretingiškių vaidyba ir sukurtomis programomis žavi masi ir Lietuvoje bei užsienyje organizuojamuose teatrų festivaliuose, konkursuose, šventėse, ten jie aukštai įvertinami. Kartu su suaugusiųjų teatro trupe, kuriai 2001 m. suteiktas Egidijaus Radžiaus vardas (teatro režisierius Nerijus Gedminas), Kretingoje nuo

1979 m. kūrybingai dirba jaunimo teatras „Atžalynas“ (vad. Auksė Antulienė ir Algimantas Verbutas) bei „Atžalyno“ Kojūkininkų trupė (vad. Algimantas Verbutas).

Šiuo metu veikiančio Kretingos Egidijaus Radžiaus teatro istorija prasidėjo 1964-aisiais, kai Kretingos scenos mėgėjai kultūros namuose susibūrė į dramos ratelį, kuriam vadovavo tuo metu jaunutė pirmoji šio teatro režisierė Bronislava Tautkutė, teatrą čia pradėjusi kurti jau 1962 metais. Pirmasis jos pastatytas spektaklis Kretingoje buvo „Kaktusas“. Greitai čia žiūrovai sulaukė ir kitų premjerų. 1964 m. gegužės mėnesį pagal kelis kūrinis buvo pastatyta komedija „Žmoguje pasaulyje – meilė“. Žiūrovai maloniai sutiko tiek ją, tiek ir antrąjį šio teatro spektaklį – „Saulė ir stulpas“ (drama).

Metams einant kolektyvas stiprėjo, dirbo vis kūrybingiau, tapo pripažintas visoje Lietuvoje, pelnė įvairių prizų ir apdovanojimų, aplankė daug Lietuvos miestų ir miestelių, užsienio šalių. Šio teatro scenoje vaidmenis yra kūrę apie pusantro šimto aktorių. Tai, kad teatras tiek metų gyvuoja, kad jis vis tobulėja, be abejo, labiausiai nusipelnė jo vadovai, režisieriai, aktoriai ir... žiūrovai, kurie remia teatrą,

Scenos iš Kretingos dramos teatro spektaklių (iš kairės): S. Čiurlionienės-Kymantaitės „Aušros sūnus“; Tamaros Jan spektaklio „Mergaitė ir pavasaris“. Fotografas nežinomas. Nuotraukos iš Kretingos Egidijaus Radžiaus dramos teatro archyvo

kuriems jo reikia ir kurie gyvena šiuo teatru.

Kretingoje, kaip ir daugelyje kitų Žemaitijos vietų, teatro tradicijos pradėtos formuoti gerokai seniau. Pirmieji lietuviški spektakliai šiame mieste buvo suvaidinti 1907 m. toje pačioje vietoje, kurioje dabar kultūros rūmai, tik tada čia stovėjo ne tvirtas mūro pastatas, o medinis klojimas.

Antrasis teatro veiklos etapas susijęs su režisieriaus, aktoriaus, pedagogo Egidijaus Radžiaus (1929–2000) kūrybiniu darbu Kretingoje – jis šio miesto suaugusiųjų teatre dirbo nuo 1969 iki pat savo mirties – 2000-ųjų metų ir per šį laikotarpį čia režisavo daugiau negu 50 spektaklių.

Prieš atvykstant E. Radžiui į Kretingą, čia veikęs teatras apie dešimtmetį profesionalaus režisieriaus neturėjo – ilgą jį vadovavo fotografas Andriūška. Tačiau talentingų, teatrą mylinčių ir vaidinti norinčių žmonių Kretingoje buvo, tad E. Radžiui, turėjusiam didelę darbo Telšių dramos teatre praktiką, nebuvo sudėtinga suburti šio Žemaitijos miesto scenos mylėtojus ir su jais kryptingai pradėti dirbti. Jau pirmaisiais darbo Kretingoje metais čia įvyko E. Radžiaus režisuoto spektaklio pirmoji premjera – žiūrovams buvo parodyta Idos Evald „Baladė apie mergaitę ir milžiną“. Vėlesniais metais E. Radžius pastatė O. Vaildo „Žvaigždžių berniuką“, A. Liobytės „Kuršiuką“, M. Sluckio „Svetimos aistros“, vaikams skirtą T. Kožušniko spektaklį „Svirplys“. Kolektyvas jį parodė respublikinėje mėgėjų teatrų apžiūroje ir joje buvo pripažintas laureatu. Šauniausio vardą šis teatras pelnė respublikinėje apžiūroje Vilniuje, parodžius „Rudens gėrybių“ epizodus iš K. Donelaičio poemos „Metai“.

Tais ir vėlesniais metais teatro repertuare daugiausia buvo lietuvių dramaturgų kūriniai arba spektakliai, pastatyti pagal kitus lietuvių autorių kūrinius.

1974-aisiais kolektyvui suteiktas Liaudies teatro vardas. Tais metais jis nudžiugino nauja premjera – J. Mackonio „Uliona“. 1975 m. Kretingos teatras tapo respublikos mėgėjų teatrų apžiūros laureatu, 1977 m. jam suteiktas Liaudies muzikinio teatro vardas.

Žiūrovai maloniai sutinka visus šio teatro pastatytus spektaklius. Tarp jų tiek aktoriams, tiek ir žiūrovams bene įsimintiniausi liko Moljero „Šykštuolis“, V. Krėvės „Joninių sakmės“, K. Sajos „Surūdijęs vanduo“, V. Braziulevičiaus „Burtininkės“, D. Fletčerio „Kaip valdyti žmoną“.

Pirmaisiais Lietuvos atgimimo metais

Scena iš Kretingos dramos teatro spektaklio – L. Malinauskaitės-Šliūpienės „Netikėtai“. 1981-05-25. Iš kairės į dešinę: Sigutė Lubienė, Danutė Dunauskaitė, Valdas Lubys, Elena Grott ir Jonas Naureckas. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Kretingos Egidijaus Radžiaus dramos teatro archyvo

Kretingos teatre rampos šviesą išvydo S. Kymantaitės-Čiurlionienės pjesė „Aušros sūnūs“ bei O. Pleirytės-Puidienės „Skirmunda“ (už šių spektaklių pastatymą, lietuviškos dramaturgijos vystymą 1990 m. režisieriui Egidijui Radžiui buvo paskirta pirmoji Lietuvos kultūros ministerijos įsteigta Boriso Dauguviečio premija).

2000 m. teatras pradėjo daug metų besitęsiančią meninę akciją „Kita erdvė [3]“. Vakarų krantas“ (kretingiška, vykdydami ją, organizuoja, inicijuoja profesionalų, suaugusiųjų mėgėjų, moksleivių ir studentų teatrų pasirodymus, šventes).

Tą 2000-ųjų pavasarį kretingiška patyrė ir didelę netektį – gegužės mėnesį, kai žydi sodai, kai pasaulis keliasi naujam gyvenimui, jie nešė gėles Anapilin išėjusiam ilgamečiam Kretingos kultūros rūmų suaugusiųjų teatro vadovui, režisieriui ir aktoriui Egidijui Radžiui...

Mirus E. Radžiui, 2000 m. Kretingos kultūros rūmų suaugusiųjų dramos kolektyvo vadovu tapo Nerijus Gedminas, šiame teatre pradėjęs dirbti 1997 metais. Pirmasis čia jo režisuotas spektaklis buvo V. Slavkino „Blogas butas“ (1998 m.).

N. Gedminas yra baigęs Klaipėdos universiteto Menų fakultetą (N. Gedmino diplominis darbas buvo Salantų meno mokykloje pastatytas miuziklas „Kastant muzikantas“. Praėjus metams po E. Radžiaus mirties, 2001 m. gegužės 1 d. Kretingos kultūros rūmų dramos kolektyvui suteiktas Egidijaus Radžiaus vardas.

Šis teatras stengiasi pateisinti savo buvusio vadovo ir režisieriaus vardą. Dirbama kūrybiškai, daug gastroliuojama, dalyvaujama respublikinėse ir zoninėse mėgėjų teatrų apžiūrose, festivaliuose, kūrybinėse stovyklose. Du kretingiški spektaklius yra nufilmavusi Lietuvos televizija, vieną jį garso juostas įrašė Lietuvos radijas. 2003 m. Lietuvos liaudies kultūros centro specialistai kretingiškius apdovanojo „Aukso paukšte“ geriausio suaugusiųjų mėgėjų teatro ir režisieriaus kategorijoje. Tais pačiais metais kretingiška mėgėjų teatrų festivalyje apžiūroje parodė spektaklį „Šventis aniuole sarge!“ (pagal Žemaitės komediją „Apsiriko“) ir buvo pripažinti laureatu. 2004 m. apžiūroje „Atspindžiai“ kretingiška parodė spektaklį „Maras“ (pastatytas pagal A. Puškino „Puota maro metu“) ir vėl tapo laureatais. „Atspindžių“ apžiūrose aukščiausio įvertinimo yra sulaukęs N. Gedmino režisuotas V. Slavkino spektaklis „Blogas butas“ ir „Šventis aniuole sarge“ (pagal Žemaitės „Apsiriko“), D. Lipskerovo „Upė ant asfalto“, Albinos Buntinienės režisuotos E. Ignatavičiaus „Sidabrinės skrybos“.

2007 m. teatro režisierius N. Gedminas už sukurtą našlio vaidmenį komedijoje „Kuprotas oželis“ Lietuvoje tarp mėgėjų teatrų aktorių buvo pripažintas ryškiausio epizodinio vaidmens atlikėju. Tais pačiais metais šio teatro aktorei Liudai Griškėdienei už to-

(Nukelta | 10 p.)

(Atkelta iš 9 p.)

je pačioje komedijoje sukurtą motinos vaidmenį įteiktas Lietuvos mėgėjų teatro šventės „Tegyvuoja teatras“ diplomas.

Šventėje „Tegyvuoja teatras“ yra nominuoti šeši kretingiški spektakliai. Pagrindinių vaidmenų nominacijoms yra buvęs pristatytas N. Gedminas (Popriščino vaidmuo spektaklyje „Pamišėlio užrašai“) ir Aina Norgilaitė (Kanifolijos vaidmuo spektaklyje „Upė ant asfalto“). N. Gedminas, Steponas Viluckas ir Rūta Kumpytė yra pelnę apdovanojimą už ryškiausią spektaklio scenografiją (spektaklis „Upė ant asfalto“). Ryškiausiu užsienio dramaturgijos spektakliu yra pripažintas kretingiškių spektaklis „Upė ant asfalto“.

Iš paskutiniaisiais metais pastatytų spektaklių žiūrovams labiausiai įsiminė Ž. B. Moljero „Vedybos per prievartą“, spektaklis vaikams „Kaip peliukai priešus nugalėjo“, „Ar nešti karštą“ (pastatyta pagal M. Fermo „Duryų pyšką“), Žemaitės „Trys mylimos“, Ž. Anujo „Medėja“, Sofoklio „Elektra“, Algimanto Mackaus „Slėptuvė“ ir keletas kitų.

2014 m. vykusioje Lietuvos dainų šventėje „Čia – mano namai“ dalyvavęs Kretingos E. Radžiaus teatras vėl turėjo galimybę vaidinti epizodus iš K. Donelaičio poemos „Metai“, tik šį kartą ne iš skyriaus „Rudens gėrybės“, o iš „Žiemos rūpesčiai“. Kolektyvas dalyvavo ir baigiamajame dainų šventės teatro dienos „Dyvų dyvai“ renginyje, kuris vyko Vilniaus Katedros aikštėje įrengtoje Didžiojoje scenoje.

Labiausiai įsimenančius vaidmenis yra sukūrę, režisieriams didelę paramą daugelį metų buvo Aldona Akinskienė, Bernardas Anužis, Valė Baškevičienė, Sigita Brazdauskaitė-Lubienė, Loreta Bručkienė, Albina Buntinienė, Janina Butkuvienė, Danutė Dunauskaitė, Andrius Gaubys, Nerijus Gedminas, Jonas Gindulis, Onutė Greblkienė, Liuda Grikpėdienė, Elena Grott, Rima Gutautaitė, Antanas Jankauskas, Laima Janulionienė, Raimonda Jasinskienė, Stasys Jauga, Bronius Jonauskas, Jūratė Jonauskienė, Birutė Krilovienė,

Aldona Kumpytė-Janušonienė, Andrius Karka, Birutė Krikovienė, Birutė Laučienė, Vaclovas Litvinas, Vanda Lukauskienė, Konstancija Macienė, Vilius Misevičius, Jonas Naureckas, Voldemaras Povilaitis, Birutė Radžiuvienė, Liudvikas Sabutis, Julius Stankus, Marija Ubienė, Algis Vaičiulionis, Mečislovas Vaitkevičius, Vaclovas Valančiauskas, Antanas Venckus, Zigmantas Urinavičius, Aušra Zalunskytė, Jonas Žiba ir daugelis kitų.

Šiuo metu Kretingos Egidijaus Radžiaus teatre vaidmenis kuria, teatro gyvenime aktyviai dalyvauja 35 aktoriai. Spektaklius dabar čia stato du režisieriai – Nerijus Gedminas ir Donatas Žilinskas, kuris, prieš pradėdamas dirbti Kretingoje, du spektaklius pastatė Kurmaičių (Kretingos r.) suaugusiųjų dramos kolektyve. Kretingiškiai maloniai sutiko jo režisuotą spektaklį „Gyvenimas po klevu“, pastatytą pagal Romualdo Granausko to paties pavadinimo apysaką.

Kretingos kultūros rūmų scenoje spektaklius yra režisavusi ir Albina Buntinienė, Tomas Jašinskas, Eglė Miškinytė, Valdas Slavinskas, Adomas Stančikas, Gytis Vaineikis, Juozas Liesis, Asta Kažauskienė.

Kolektyvo jubiliejus šiemet gražiai paminėtas vasario mėnesį Kretingoje surengtoje XXII komedijų šventėje „Vėini joukā“.

KRETINGOS RAJONO KULTŪROS CENTRO SKYRIUOSE VEIKIANTYS MĖGĖJŲ TEATRAI, SKAITOVŲ BŪRELIAI

Kretingos rajone veikia ir daugiau mėgėjų teatrų. Kretingos rajono kultūros centro Senosios [pilties] skyriuje kūrybingai dirba vaikų ir jaunimo dramos kolektyvas „[piltukai]“ (vad. Danutė Bružienė), Budrių skyriuje – Vaikų dramos kolektyvas ir vaikų skaitovų būrelis (vad. Janina Lukauskienė), Šukės skyriuje – vaikų ir jaunimo dramos būrelis bei vaikų skaitovų būrelis (vad. Violeta Ruikienė),

Scena iš Kristijono Donelaičio poemos „Metai“ skyriaus „Žiemos rūpesčiai“. 2014 m. lietuvių dainų šventės „Čia – mano namai“ teatro dienoje „Dyvų dyvai“ vaidina Vaidina Kretingos rajono kultūros centro Egidijaus Radžiaus teatro aktoriai. Danutė Mukienė nuotrauka

Vydmantų skyriuje – vaikų dramos būrelis (vad. Aurelija Galdikienė), Raguviškių skyriuje – vaikų dramos būrelis ir suaugusiųjų dramos būrelis (vad. Ingrida Herulcaitė-Ašmontienė), Kurmaičių skyriuje – suaugusiųjų dramos kolektyvas (vad. Donatas Žilinskas), Kalniškių skyriuje – vaikų dramos būrelis ir skaitovų būrelis (vad. Rita Viskontienė), Kartenos skyriuje – vaikų ir jaunimo dramos kolektyvas, suaugusiųjų dramos kolektyvas, Iėlių teatras (vad. Martina Žąsytienė), Rūdaičių skyriuje – vaikų skaitovų būrelis (vad. Sigita Šimkutė) ir kt. Nemažai vaikų ir moksleivių dramos kolektyvų veikia rajono švietimo ir mokymo įstaigose.

Kretingos rajone jau įvyko ir dar planuojama surengti daug puikių Teatro metams skirtų renginių. Tarp jų – ir suaugusiųjų dramos kolektyvo spektaklio „Penkios mylimos arba kaip surasti šeimos laimę“ premjera (Baubliai), Iėlių teatro spektaklio „Auksinė žuvelė“, pastatyto pagal A. S. Puškiną pasaką, premjera (Kartena); vaidybinių žaidimų-improvizacijų popietė „Daliniu džiaugsmą kitiems“ (Budriai); popietė jaunimui „Teatras teatre“, suaugusiųjų dramos kolektyvo spektaklio „Džinsai“, pastatyto pagal K. Sajos pjesę, premjera (Senoji Iplitis); popietė „Beldžias teatras į širdis“, skirta Tarptautinei teatro dienai (Grūšlaukė); šventė „Myliu teatrą“ (Jokūbavas); fotografijų paroda „Teatras ir aš“ (Vydmantai); vaikų dramos kolektyvo spektaklio „Vilks provincininkas“, pastatyto pagal K. Donelaičio pasakėčią, premjera (Šukė); renginių ciklas „Kaukių dienos“ (Raguviškiai); šventinė popietė vaikams „Žaidžiame pasaką“ (Kalniškiai); suaugusiųjų dramos kolektyvo spektaklio „Kai atsarga daro gėdą“, pastatyto pagal K. Binkį, premjera ir suaugusiųjų mėgėjų teatrų festivalis „Teatras – mano gyvenimas“ (Kartena); mėgėjų teatrų šventė-festivalis „Kor to ton matė?“ (Kurmaičiai); projektas „Noriu ir galiu“, suaugusiųjų dramos kolektyvo spektaklio „Gudri našlė“, pastatyto pagal A. Fromą Gužutį, premjera (Jokūbavas) ir kt.

SALANTŲ KULTŪROS CENTRO IR JO SKYRIŲ MĖGĖJŲ TEATRAI, SKAITOVŲ BŪRELIAI

Puikiai dirba ir Salantų kultūros centre bei jo skyriuose veikiantys scenos mėgėjai. Salantuose veikia mėgėjų teatras „Lėktarna“, kuris šiemet pažymi savo veiklos 20 metų jubiliejų. Kolektyvą 1994 m. įkūrė pedagogas ir ilgametis šio teatro režisierius Feliksas

Grabys. Salantiškių pastatytus spektaklius yra matę daugelis rajono ir kitų Lietuvos vietovių gyventojai. Kolektyvas dažnas svečias Vyskupo Motiejaus Valančiaus memorialiniame muziejuje (Nasrėnai, Kretingos r.), kur spektakliai rodomi klojime. „Lėktarna“ paskutiniaisiais metais dažnai dalyvauja respublikiniuose festivaliuose „Pastogė“, „Klojimo teatrų krivulė“, „Vaidinam tėvų kalba“. 2006 m. pablogėjęs F. Grabio sveikatai, kolektyvui pradėjo vadovauti Vaclovas Kaubrys. 2008 m. vykusiame kaimų ir miestelių mėgėjų teatrų konkurse „Pastogė – 2008“ salantiškiai parodė spektaklį, pastatytą pagal Edmundo Untulio komediją „Nuosis so apgamo“ ir buvo pripažinti laureatais. 2009 m. Salantuose gražiai paminėta kolektyvo 15 metų veiklos sukaktis.

Juodupėnuose veikia meninio žodžio raiškos būrelis (vad. Stasė Butkevičienė). Jį lanko ir suaugusieji, ir vaikai. Skaitovų meninių programų repertuare – daug žemaičių tarpe parašytų kūrinų. Kolektyvas įgyvendina tęstinį projektą „Kaimo lėktarna“, kartu su kitais kaimo bendruomenės nariais gražiai pažymi Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, švenčia Užgavėnes, organizuoja Atvėlykio pavakarojimus, pažymi Mažąsias vaikų Velykėles, Vaikų gynimo, Motinos, Tėvo dienas, įsijungia į gyvenvietėje rengiamas Vasaros šventes, liaudiškos muzikos atlikėjų šventę „Grok, žemaiti, mušk į būgną, kad

Scena iš Kretingos dramos teatro spektaklio – Ramutės Skučaitės „Ir teisė mylėti“. Vaidina Albina Buntinienė, Stasys Jauga ir Egidijus Radžius. 1979 m. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Kretingos Egidijaus Radžiaus dramos teatro archyvo

visiems čia linksma būtų“, rudens darbų pabaigtuvių, kalėdinius ir kitus renginius.

LITERATŪRA:

1. Drungilienė Genė, „Išgyvenimams užtenka muilo operų, spektakliai verčia mąstyti“, *Pažūrio naujienos*. 2002-03-29, p. 5.
2. Dunauskaitė Danutė, Kretingos rūmų teatras, *Žemaičių žemė*. 1999, Nr. 2, p. 42.
3. Kuklys Algis, „Egidijaus Radžiaus teatras“, *Klaipėda*, 1994-03-31, p. 23.
4. Žemaitis Bronius, „Aštuoniolika teatro gyvenimo akimirkų“, *Švyturys*, 1995-03-04, Nr. 17, p. 6.

Kretingos dramos teatro aktoriai ir režisierius, dalyvavę F. Fletčerio spektaklyje „Kaip valdyti žmoną“. Iš kairės į dešinę stovi: Valdemaras Povilaitis, Jonas Gindulis, Julius Stankus. Sėdi (iš kairės į dešinę): Aušrinė Zulumskytė, Liuda Griukpėdienė, Egidijus Radžius ir Sigutė Lubiėnė. Fotografas nežinomas. Nuotrauka iš Kretingos Egidijaus Radžiaus dramos teatro archyvo